

Mlekarski sektor na poti trajnostne preobrazbe

Sporočilo za medije

Ljubljana, 11. oktober 2023: **Dolgoročna uspešnost slovenskega mlekarskega sektorja sloni na velikih in srednje velikih razvojno naravnanih kmetijah, na uspešnih predelovalnih podjetjih, ki so zmožna ustvarjati dobiček, na stabilnih trgovcih, ki potrošniku ponujajo kakovostne mlečne izdelke naših mlekarn in na večji dostopnosti finančnih spodbud. Trajnostni razvoj pomeni zmožnost preživetja na dolgi rok. Gre za uvajanje zelenih tehnologij, odgovorno prirejo, dobrobit živali, zadovoljstvo zaposlenih in drugo, kar pa mora nekdo plačati.**

Podnebne spremembe imajo velik vpliv na pridelavo krme, prirejo mleka in njegovo predelavo, kar vpliva na produktivnost in konkurenčnost panoge. Intenzivno prirejo spremljajo vse ostrejšje zahteve glede dobrobiti živali, ohranjanje pridelave mleka v Sloveniji pa postaja vse večji izziv, saj nekatere kmetije opuščajo rejo krav. Cenovna občutljivost potrošnikov je vedno večja, cena postaja središče izbire potrošnikov. Spreminjajo se tudi prehranski trendi, ki vključujejo nadomestke mleka in mlečnih izdelkov.

Dr. Tatjana Zagorc, direktorica Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij je v uvodni predstavitvi izpostavila pomen mlečnega sektorja v Sloveniji. Mlekarski sektor je med vsemi sektorji iz dejavnosti SKD C 10 Proizvodnja živil in C 11 Proizvodnja pijač: ŠESTI po številu družb, PETI po dodani vrednosti, TRETJI po številu zaposlenih, DRUGI po deležu prodaje na tujih trgih in DRUGI po čistih prihodkih od prodaje. Izpostavila je ključne izzive, s katerimi se kmetijstvo in živilstvo srečuje. Gre za zagotavljanje konkurenčnega poslovnega okolja, pomanjkanje delovne sile, digitalizacijo in avtomatizacijo ter trajnostne prehranske sisteme in zeleni prehod. Na ravni EU Evropski zeleni dogovor zasleduje trajnostne cilje in postavlja prioritete dela Evropske komisije. Izdelan je akcijski načrt živilske industrije v EU za trajnostne in odporne živilske sisteme, ki prepleta 5 stebrov: spodbujanje naložb, krepitev trgovine in prehranske varnosti, izboljšanje upravljanja in koordinacije, podpora inovacijam in vzpostavitev boljše zakonodaje.

V Sloveniji letno pridelamo okrog 622 tisoč ton kravjega mleka. Od tega 63 % odkupijo slovenske mlekarnice za nadaljnjo predelavo, 29 % se izvozi, ostalo se porabi za krmo, porabo ter predelavo na kmetijah. Število rej s kravami molznicami je bilo po podatkih Centralne podatkovne zbirke (CPZ Govedo) v letu 2022 okoli 5.000, kar je približno 4 % manj kot v letu prej. Podatki rednih letnih statističnih raziskav o številu živali v zadnjem desetletju kažejo na trend upadanja števila krav molznic. V letu 2020 je število prvič padlo pod mejo 100.000 krav molznic ter se je po rahlem porastu v letu 2021 še naprej zmanjševalo v letu 2022. Tako je ob koncu leta doseglo 93,2 tisoč molznic, kar je za 8 % manj kot v letu pred tem. V nasprotju s trendom staleža molznic pa trend mlečnosti narašča. Povprečno število krav molznic na gospodarstvo je leta 2020 znašalo 18 krav molznic/KMG in se je v obdobju 2010–2020 povečalo za 82 %, kar kaže na nadaljevanje trenda povečevanja tega števila in specializacije rej. *Vir: KIS, Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2022*

Po besedah **Tomaža Žnidariča**, direktorja Ljubljanskih mlekarn in predsednika Združenja za mlekarnarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij so temelj dolgoročnega razvoja mlekarskega sektorja srednje in velike razvojno naravnane govedorejske kmetije, uspešna predelovalna podjetja, ki so zmožna ustvarjati dobiček in stabilni trgovci, ki potrošniku ponujajo kakovostne mlečne izdelke naših mlekarn, če želimo ostati konkurenčni proti ostalim mlekarskim verigam po Evropi in svetu.

Trajnostni razvoj razumemo kot zmožnost preživetja na dolgi rok, v ožjem smislu gre za zelene tehnologije, odgovorno prirejo, dobrobit živali, zadovoljstvo zaposlenih in sorodno. Vse to pa mora nekdo plačati. Žal se je v Sloveniji vsa pozornost usmerila samo še v cene na policah. Težava je tudi na strani spodbud, saj mlekarski sektor do sedaj ni veljal za prednostnega v strateških dokumentih, kar je pomenilo tudi manjšo dostopnost do virov financiranja, kljub potrebi po večji učinkovitosti s pomočjo digitalizacije in avtomatizacije ter vse večjim zahtevam od dobrobiti živali do trajnostne embalaže.

Kriteriji, ki bodo postavljeni za pridobitev sredstev v novem obdobju, bodo morali biti postavljeni drugače. Mlekarska veriga sama od sebe ne bo ostala najmočnejša, če mlekarnice v vseh sosednjih državah lahko dostopajo do teh sredstev. To bo posledično imelo negativen vpliv tudi na prirejo in na prehransko suverenost. Predvsem pa je potrebna jasna strateška usmeritev za sektor: to ne more biti butično kmetijstvo, ampak, kot že rečeno, velike in srednje, razvojno naravnane kmetije.

Trajnostno poslovanje postaja obveza za vse, tako za velika podjetja, ki bodo morala poročati v skladu z zakonodajo, kot tudi mala in srednja podjetja, ki bodo na podlagi trajnostnega delovanja lažje poslovala in konkurirala na trgu. O trajnostni poslovni strategiji in preobrazbi ter kako to deluje v praksi, je govorila **dr. Ljubica Knežević Cvelbar** iz Ekonomske fakultete, Univerze v Ljubljani. Predstavila je temeljne korake izdelave trajnostne poslovne strategije, ki mora temeljiti na vključevanju ključnih zaposlenih v proces priprave strategije, identifikacijo pričakovanj ključnih deležnikov, strateške analize, vizijo strateškega uspeha do 2030, trajnostno strategijo 2025 -2030 in kazalce za strateško kontrolo.

Dr. Jože Verbič iz Oddelka za živinorejo na Kmetijskem inštitutu je predstavil trende in možnosti za nadaljnje zmanjšanje toplogrednih plinov pri prireji mleka. Pri tem je poleg dobrih kmetijskih praks pomembno tudi sodelovanje celotne mlekarske verige ob ustrezni podpori države. Nove analize dokazujejo, da govedoreja ni med najpomembnejšimi povzročitelji podnebnih sprememb. V Sloveniji k skupnim izpustom toplogrednih plinov živinoreja prispeva le 2,7 %, kmetijstvo skupaj pa 5,6 %. Slovenska govedoreja ima tudi pozitivne učinke, zaradi ohranjanja travinj. Kljub temu, da se izpusti toplogrednih plinov pri prireji mleka zmanjšujejo, pa nove tehnologije omogočajo še dodatne izboljšave.

Pri prireji mleka je pomembna tudi dobrobit živali, ki jo lahko poleg obstoječih zakonodajnih zahtev še izboljšamo in to ustrezno predstavimo potrošniku, je izpostavil **dr. Ožbalt Podpečan**, vodja Nacionalnega centra za dobrobit živali pri Veterinarski fakulteti. Velik izziv je označevanje dobrobiti, kot sistema za ocenjevanje ravni dobrobiti v rejah živali in pri ravnanju z njimi z namenom uvedbe oznake dobrobit na živilih živalskega izvora.

Kako se velika podjetja lotevajo trajnosti in družbeno odgovornih zavez je predstavila **Maja Kalan**, vodja korporativnega komuniciranja v Ljubljanskih mlekarnah. Skupina Lactalis se je zavezala do leta 2050 doseči neto ničelni ogljični odtis, skrbi za dobrobit živali v celotni verigi in embalažo, ki bo sledila krožnemu gospodarstvu in bo reciklabilna.

Mlekarsko konferenco je zaključila okrogla miza »Resnice in zmote o mleku«, na kateri so strokovnjaki iz Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Inštituta za mlekarnarstvo in probiotike, Pediatrične klinike v Ljubljani ter Zavoda SpoznajPrehrano predstavili resnice in razjasnili zmote o mleku, katerim smo podvrženi v današnji poplavi informacij.

Udeleženci so iskali odgovore na vprašanja o varnosti in kakovosti mleka in mlečnih izdelkov v celoti verigi in izvajanju kontrol, govorili o prepovedi uporabe hormonov v prireji mleka, katerih prisotnost tudi onemogoča izdelavo kakovostnih izdelkov, uporabi konzervansov v trajnem mleku, ki jih ni, saj je trajnost dosežena s toplotno obdelavo mleka ter o varnosti in kakovosti mleka in mlečnih izdelkov. Veliko pozornost so namenili razlikovanju med mlekom in mlečnimi izdelki in nadomestki mleka in mlečnih izdelkov, tako z vidika sestavin in hranilne vrednosti, kot pravilnega informiranja potrošnikov. Ovrgli so trditve, da mleka in mlečni izdelki niso koristni za zdravje ljudi in bili kritični do njihovega izločanja iz vsakodnevnih prehrane. Opozorili so na previdnost glede uživanja mleka pri ljudeh, ki so alergični na mlečne beljakovine ali imajo intoleranco na laktozo. Za slednje na trgu obstajajo ustrezni mlečni izdelki brez laktoze.

Prilagamo tudi fotografije: [fotografija 1](#) in [fotografija 2](#).

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS

Dodatne informacije:

mag. Anita Jakuš, 01 58 98 003, anita.jakus@gzs.si